

ปัญหาสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ

นางสาว สุนันทา วัฒนไทย์วิทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-918-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019623 ๒๕๓๖

THE PROBLEM OF AGREEMENT IN RESTRAINT OF TRADE

Miss Sunanta Watanotaivit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for The Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-918-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ
โดย นางสาว สุนันทา วัฒนไทย์วิทย์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ จรัญ ภัคดีธนากุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

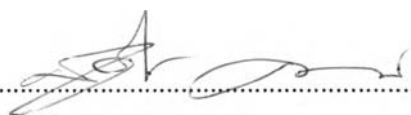

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ปญญูดี สุชีวะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ จรัญ ภัคดีธนากุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธีร์ ศุภนิตย์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ธาดา ศาสตรสาธิต)

สุนันทา วัฒนไทย์วิทย์ : ปัญหาสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ
(THE PROBLEM OF AGREEMENT IN RESTRAINT OF TRADE)

อ.ที่ปรึกษา : ศ. ไชยยศ เหมะรัชตะ อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.จรัญ ภัคดีอนุกุล
128 หน้า . ISBN 974-582-918-8

วิทยานิพนธ์นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสัญญาประเภทหนึ่ง ที่อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่สังคม คือ สัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ โดยจำกัดขอบเขตศึกษาเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาทางการค้า

จากการศึกษาพบว่า ความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ มิได้เกิดจากข้อบัญญัติของกฎหมาย หากแต่เกิดจากอำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้สัญญา และการยอมรับในทฤษฎีกฎหมายความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา การแก้ปัญหาดังกล่าว ไม่ใช่การกำจัดสัญญานี้ออกไป หรือไม่ยอมรับทฤษฎีกฎหมายดังกล่าว แต่ควรที่รัฐโดยศาลยุติธรรม จะต้องเข้ามาแทรกแซงในระดับหนึ่ง เพื่อให้สัญญาเกิดความไม่เป็นธรรมทั้งต่อตัวผู้สัญญาและความสงบเรียบร้อยของสังคม

หลักกฎหมาย RESTRAINT OF TRADE ของประเทศอังกฤษ มีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ สัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะกำหนดข้อห้ามเพียงบางส่วน หรือกำหนดไว้กว้าง ๆ ก็ตาม ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และตกเป็นโมฆะ ในเบื้องต้น สัญญาดังกล่าวอาจจะสมบูรณ์ได้ ถ้าเป็นธรรมทั้งแก่คู่สัญญา และประโยชน์สาธารณะ ข้อกำหนดห้ามที่จะถือว่าเป็นธรรมนั้น ต้องไม่เป็นข้อห้ามที่เกินกว่าความจำเป็น ในอันที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้รับสัญญาดังกล่าวคือ ข้อกำหนดในเรื่องท้องที่และเวลาที่ห้ามประกอบกิจการแข่งขันนั้น ต้องไม่กว้างหรือแคบเกินไป

หลักเกณฑ์ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับแนวคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่งจะพิจารณาถึงหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นสำคัญ และเป็นการยากที่จะกำหนดขอบเขตความหมายของความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ จึงทำให้หลักเกณฑ์เรื่องสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ เป็นหลักกว้าง ๆ มีความยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย กำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเป็นรายกรณีไปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่ให้มีผลบังคับเกินกว่าความจำเป็นในการคุ้มครองประโยชน์ของนายจ้าง จนเป็นการตัดหนทางการประกอบอาชีพของลูกจ้าง

ข้อเท็จจริงที่น่าสืบ และการพิเคราะห์ของศาล จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความชอบธรรมของสัญญา อย่างไรก็ตาม กระทรวงยุติธรรม กำลังร่างพระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เพื่อให้สัญญาบางประเภท เช่น สัญญามาตรฐาน หรือสัญญาที่คู่สัญญามีอำนาจต่อรองไม่เท่าเทียมกัน เป็นต้น มีความพอเหมาะพอควรในแต่ละกรณี ซึ่งถ้าร่างพระราชบัญญัตินี้ มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว จะเป็นการวางแนวทางแก่ศาลว่า อย่างไรเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีต่อไป

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ วัฒนไทย์วิทย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศ. ไชยยศ เหมะรัชตะ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อ.จรัญ ภัคดีอนุกุล

C370598 MAJOR LAW

KEY WORD: COMPETE / RESTRAINT / OCCUPATION

SUNANTA WATANOTAIVIT : THE PROBLEM OF AGREEMENT IN RESTRAINT OF TRADE .

THESIS ADVISOR : PROF. CHAIYOS HEMARAJATA , THESIS CO-ADVISOR : JARAN PUKDITANAKUL.

128 pp. ISBN 974-582-918-8

The purpose of this thesis is to acknowledge one type of agreements that may cause problem to society, that is the agreement in restraint of trade between employer-employees. The agreement in restraint of trade has an impact on and is considerably a monopoly.

According to the study, the bargaining strength in society between both parties and the Principle of Authority of the Will cause the trade restriction's problem, rather than a written law itself. However, to void the agreement or to reject the Principle of Authority is not an answer to the problem. Rather, the Justice Court should play its role in order to make an agreement reasonable to both parties and to an orderly society. In other words, in order to put an agreement into practice, the government must emphasize on the public policy.

Speaking interms of Law ; The main emphasis on restraint of trade in England is ; the agreement is void when there is an agreement or any indication in restraining trade. It is against the public policy. However, an agreement can be binding if it's reasonable to both parties, and it must not against the public interest. The restraint of trade is reasonable when the restriction is not overdo in order to protect the benefit of the covenantee. In other words, the restriction in terms of time and place must not too general or too narrow.

The above decision is quite similar to the court's decision in Thailand, that is we emphasize more on the public policy. Sometimes, it's difficult to define the meaning of public policy, therefore, we do not have a definite law in restraint of trade. It is flexible, changes from times to times, and is considered case by case according with the evidence of facts. However, this must not over exercise to protect the employer's benefits .

Therefore, the reasonable decision of court should mainly rise out of the evidence of facts. The rules for court's decision on an unreasonable trade agreement have been working on by the Justice Courts. These are to make it systematic and to come up with suitable and reasonable solutions to both parties .

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*สุโขทัย* *วิมลวิมล*.....

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Prof. Hemarajata*.....

ปีการศึกษา.....2535.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....*Dr. Sunanta*.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ บัญญัติ สุธีวะ อดีตประธานศาลฎีกา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิตย์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ อาจารย์ธาดา ศาสตร์สาธิต อดีตผู้พิพากษา ปัจจุบันเป็นกรรมการบริษัท ที่ปรึกษากฎหมายสากล จำกัด (ILCT.) ซึ่งเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบวิทยานิพนธ์อย่างละเอียด ทั้งเป็นผู้ให้คำแนะนำ ความรู้ ข้อมูลในสาขาวิชา และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ยังช่วยท้วงติงข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความสมบูรณ์ สำเร็จลุล่วงได้

อนึ่ง ขอขอบพระคุณ คุณบำเพ็ญ แสงยนต์ ที่กรุณาให้การสนับสนุน ชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ ที่อำนวยความสะดวกสำหรับการค้นคว้าข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ คุณสุภาพร วัฒนไทย์วิทย์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อในเรื่องการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา อาจารย์ ประพสิทธิ์ ศุภรัตน์เมธี อาจารย์ที่ปรึกษาสำนักงานกฎหมาย ปรีดีชูเชิดเกษม และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์นี้ทุก ๆ ด้าน ตลอดทั้งให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาด้วยดี

สุนันทา วัฒนไทย์วิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทนำ	ญ
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	ญ
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา.....	ฉ
ทฤษฎีและสมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	ฉ
1. ทฤษฎี.....	ฉ
2. สมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	ฉ
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	ฉ
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	ฉ
บทที่ 1 ความเบื้องต้นทั่วไป.....	1
1.1 ที่มาและเหตุผลในการทำสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิ ในการประกอบอาชีพ.....	1
1.2 หลักเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ.....	4
1.3 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา.....	5
1.4 ทฤษฎีความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา.....	6
1.5 หลักกฎหมาย Restraint of Trade.....	9
1.6 หลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน.....	19
1.7 แนวความคิดเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ.....	20
1.8 ข้อดีและข้อเสียของการห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ.....	20
1.8.1 ข้อดี.....	20
1.8.2 ข้อเสีย.....	21

	หน้า
บทที่ 2	
ขอบเขตและหลักเกณฑ์สัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ ของต่างประเทศ.....	24
2.1	ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของสัญญา..... 24
2.2	ภาระการพิสูจน์และพยานหลักฐาน..... 29
2.3	หลักกฎหมายที่ใช้ในสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิ ในการประกอบอาชีพ..... 29
2.4	ข้อพิจารณาความชอบธรรมของสัญญาห้ามแข่งขันหรือ จำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ..... 33
-	ลักษณะของธุรกิจที่ต้องห้ามในสัญญา..... 33
-	ขอบเขตท้องที่..... 37
-	ระยะเวลา..... 40
2.5	- ข้อสังเกตของการใช้หลัก Restraint of trade..... 44
บทที่ 3	
หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการ ประกอบอาชีพของไทย.....	48
3.1	วิวัฒนาการของสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ..... 48
3.2	ข้อสังเกตและแนววินิจฉัยของศาลฎีกา..... 48
3.3	สรุปแนวคำพิพากษาของศาลไทย..... 61
3.4	หลักความสงบเรียบร้อยของประชาชนและ สัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ..... 63
3.5	หลักเกณฑ์และขอบเขตของสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิ ในการประกอบอาชีพ..... 75
3.6	การเปรียบเทียบแนวคำพิพากษาของศาลไทยกับศาลอังกฤษ..... 77
3.7	ข้อสังเกตบางประการในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2548-2549/2533..... 79
3.7.1	การคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี..... 79
3.7.2	คำทำ..... 82
3.7.3	ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา..... 91
3.7.4	ขอบเขตการบังคับคดีของศาลเกี่ยวกับสัญญาห้ามแข่งขันหรือ จำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ..... 93

บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข.....	98
4.1	อำนาจการต่อรองของสัญญาจ้างแรงงาน.....	99
4.2	การใช้หลักความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการตัดสินคดี.....	100
4.3	ปัญหาบางประการของสัญญาห้ามแข่งขันหรือจำกัดสิทธิในประกอบอาชีพ...	106
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	109
	บทสรุป.....	109
	ข้อเสนอแนะ.....	117
	รายการอ้างอิง.....	118
	ภาคผนวก.....	122
	ประวัติผู้เขียน.....	128